

ÖLÜME VE HESAP GÜNÜNE HAZIR MIYIZ?¹

إِنَّكَ مَيِّتٌ وَأَنْتُمْ مَيِّتُونَ ﴿30﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ ﴿31﴾

“(Ey Muhammed!) Şüphesiz sen öleceksin ve şüphesiz onlar da öleceklerdir. Sonra şüphesiz siz kıyamet günü Rabbinizin huzurundamuhakeme edileceksiniz.”²

Her canlı ölümü tadacaktır. Yüce Allah’ın bize verdiği hayat geçicidir. Allah’tangeldik ve neticede her birimiz tekrar O’na döneceğiz. İster inansın, ister inanmasınherkes, ölüm gerçeğini mutlaka tadacak ve kıyamet günü yüce Yaratıcının huzurundahesap verecektir.

İnsan hayatının farklı aşamaları vardır. Her insan doğar, büyür ve sonunda ölümdedediğimiz gerçeğe karşılaşılarak geldiği yere döner. Hayatımız, ölüm denen hakikatedoğru durmadan akmaktadır. Kısa bir misafirliğin ardından, her gün binlerce insanıyolcu ettiğimiz ebediyet yurduna adım adım yaklaşıyoruz. Ölümle dünya hayatınınperdesi kapanırken, kabir perdesi aralanır. Ardından ahiret kapısı açılacaktır. Peş peşe takip eden bu sahneler her insanın mutlaka karşılaşıacağı yaratılış gerçeğininfarklı aşamalarıdır.

Ölüm, kişiyi yatağından ayırıp toprağa, dünyanın kalabalığından alıp kabirdeyalnızlığa terk eder. Çoluk çocuğundan mahrum bırakıp toprağın kucağına iter. Ancak şunu unutmamalıyız ki hepimizin kapısını çalacak olan ölüm, bir son değil, yeni ve ebedî bir hayatın başlangıcıdır. İnsanlar belirli bir süre kabirde kalır dahasonra mahşer dediğimiz, kalpleri ürperten, nefesleri tüketen, renkleri solduran, kişiyeen yakınlarını bile unutturan diriliş günü gelir. O gün, kişinin canından, malından, yaptıklarından ve yapmadıklarından hesaba çekileceği gündür. O gün, küçükbüyük demeden, dünyada işlenen her şeyin yer aldığı amel defterinin açılıp sahibineverileceği gündür.

Ahiret günü, herkes dünyada yaptığıının karşılığını bulur. O gün, insanların kimihazırlıklı, kimisi hazırlıksızdır. Hazırlıklı olanlar müminlerdir. Bu kimseler, dünyadaiman etmiş ve imanlarının gereğini yapmaya çalışarak Rablerini razı etmeye, Rablerinin rızası doğrultusunda bir hayat yaşamaya çalışmış kimselerdir. Hazırlıksızolanlar ise, dünya hayatında imandan yüz çeviren, Rablerinin rızasını kazanma gibibir tutkuları olmayan, ahiret hesabı yapmayan kimselerdir. Her iki kesim de amelininkarşılığını bulur. Neticede herkes, ne ekmişse onu biçecektir. O gün, oradaherkes kendi hesabını vermek durumundadır. Müminler, kâfirler, haklılar, haksızlar, zalimler, mazlumlar, zayıflar ve güçlüler birbirleriyle hesaplaşacaklardır. Herkeskendini haklı çıkarmaya çalışacak, neticede yüce Allah, hükmünü verecek, haklıolan haksız olandan ayırt edilecektir.

Kıyamet gününde gerçekleşecek bu hadiselerin Kur’an’da bize bildirilmiş olmasındançıkaracağımız nice dersler vardır. Rabbiz, bu ayetlerle kullarını ebedî hayatahazırlıyor. Dünya hayatının geçici olduğunu hatırlatıyor. Müminleri salih amel işlemeye teşvik ediyor. Herkesin kapısını çalacak olan ölümün, Hz. Peygamber

¹Bu konu, Dr. Faruk GÖRGÜLÜ ve Dr. Sabri TÜRKMEN’in “Kur’an’dan Öğütler” adlı kitaptaki yazılarından derlenerek hazırlanmıştır.

²Zümer, 39/30-31.

dedâhil olmak üzere mevki, makam ve statüye bakılmaksızın herkesi teşmil edeceğinedikkat çekiliyor ve ölümden sonrası için hazırlık yapmamız isteniyor.

Ölüm hususunda insanlar müşterek olmakla beraber, ölümü karşılama ve algılamabiçimi insanların durumlarına göre farklılık arz eder. Her şeyini dünyayabağlamış, ahiret inancı taşımayan bir kimse için ölüm en büyük korku ve felakettir. Fakat Allah'a inanan ve bu doğrultuda yaşayan mümin için durum farklıdır. O, herne kadar bir anlık dünyadaki sevdiklerinden ayrılma üzüntüsü taşısa da onun içinölüm, sevgiliyle buluşmadır, Rabbine olan vuslattır.

Her gün binlerce insanın bu dünyadan ölümlle başka bir âleme göçmesi, hepimiz için en büyük ibret ve etkili bir öğüttür. Ölümü düşünmek, bizim Yaratıcıile olan bağımızı kuvvetlendirir. Bu hayatı anlamlı bir şekilde ve değerlendirerekyaşamaya, ömrümüzün muhasebesini yapmaya vesile kılar. Bize, dünya hayatınınve lezzetlerinin bir gün mutlaka sona ereceğini, zamanın kıymetini, ömrümüzündeğerini/anlamını öğretir. Allah'ın bize ihsan ettiği sayısız nimetlere şükretmeyi, bir gün bunların elimizden gideceğini, kalben/gönülden bunlara bağlamamayihatırlatır. Dünya ile ahiret arasında dengeli bir hayat yaşamamıza vesile olur. İyi bir insan ve iyi bir Müslüman olmaya, yararlı davranışlar yapmaya, kimseyiincitmemeye, iyilikte yarışmaya, barışa ve huzura götürür. Ölüm, kişiyi her türlüolumsuz alışkanlıklara sahip olmaktan ve nefsanî davranışları yapmaktan, geçici olan zevk ve eğlencelerin peşinden gitmekten alıkoyar. Bizi yalandan, hileden, aldatmaktan, fitneden, yetim malı yemekten, dedikodudan, cana mala, ırza namusasaldırmaktan korur.

Yaşamak kadar tabii ve gerçek olan ölümü kendimizden çok uzakta zannedersekbu âlemde gayesiz, hedefsiz ve sorumsuzca boş bir hayat yaşamış oluruz. Böyleyaparsak, dünyayı sadece yeme, içme ve eğlence yeri olarak kabul etmiş oluruz. Oysaki dünyada sadece bu anlayışa dayalı bir hayat, bizleri gerçek amacındansaptırır ve her türlü kötülüğü işlemeye sevk eder.

Ölümü düşünerek bundan ibret almalıyız. Zira öğüt verme açısından kişiye ölümyeter. Bu manada kabirleri ziyaret etmek, İslam'ın geldiği ilk dönemde çeşitli mahzurlar sebebiyle nehyedilmişken, tevhid inancı Müslümanların kalbine iyice yerleşip, İslam esaslarına bağlılık, Allah'tan başkasından yardım istememe ve yalnız O'na ibadetetme prensibi bütün inananların kalbinde kökleşince, teşvik edilmiştir. Peygamberimiz(s.a.s) bu hususta,

فَدُكُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ فَقَدْ أُذِنَ لِمُحَمَّدٍ فِي زِيَارَةِ قَبْرِ أُمَّهِ فَرُورُهَا فَإِنَّهَا تُذَكِّرُ الْآخِرَةَ

*“Ben size kabirleri ziyaret etmeyi yasaklamıştım; şimdi Muhammed'e annesinin kabrini ziyaret etme izni verildi artıksız deziyaret edebilirsiniz, çünkü bu, size ahireti hatırlatır.”*³buyurmak suretiyle, kabirlerin ibret almak gayesiyle ziyaret edilmesinde bir sakıncaolmadığını beyan etmişlerdir. Artık ölümden başka öğüt aramaya gerek var mı?

Konuyla ilgili başka bir ayet-i kerimede Yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor:

اِفْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُعْرِضُونَ ﴿١﴾

³Müslim, “Cenâiz”, 106; Tirmizî, “Cenâiz”, 60

“İnsanların hesaba çekilmeleri yaklaştı. Hâlbuki onlar gaflet içinde yüzçevirmekteler.”⁴

Hepimizin bildiği gibi, dünyaya gelmek ve yaşamak ne kadar gerçekse, ölüm ve ahiret de o kadar gerçektir. Bizler dünyaya ebedî kalmak için gelmedik. Yaratılışımızın bir gayesi vardır. Allah Teâla ölümü ve hayatı hangimizin daha güzel ve hayırlı işler yapıp yapmayacağımızı denemek için yaratmış ve dünyada bize sayılamayacak kadar çok nimet vermiştir. Bu nimetlerin karşılığında kendisine şükretmemizi, emirlerine itaat edip yasaklarından sakınmamızı istemektedir. Ancak bizler zaman zaman bundan hiç haberimiz yokmuş gibi yaşayıp, varlık nedenimizi unutabilmekte, dünyanın çekiciliğine kapılıp Allah'ın emirlerinden yüz çevirebilmekteyiz. Oysa kâinattaki düzenin bozulması, her şeyin altüst edilerek yok olması, yok olan ve ölen şeylerin yeniden diriltilerek ayağa kalkması ve mahşere doğru yönelmesinin anlamına gelen kıyamet ve hesap günü, elbette bir gün gelecektir. İnsanın ölümünde bir açıdan onun kıyametidir. Allah Teâla bu ayette, verdiği nimetlerden dolayı bizi hesaba çekeceğini, bununla birlikte insanların bu gerçeğin habersiz ve gaflet içinde yaşadıklarını haber vermekte ve hesap günü için hazırlıklı olmamız konusunda hepimizin dikkatini çekmektedir. İşte bizler bunu düşünerek yaşamalıyız.

Gaflet dediğimiz şeyin, hem inanan hem de inanmayan insanla ilgisi vardır. İnanan insanın gaflette bulunması, âhiret/hesap gününe iman ettiği halde orası için gereken hazırlığı yapmaması, hesap düşüncesinden habersiz bir şekilde yaşaması, Allah'ın yasaklarından sakınmaması, tövbe edip Allah'a olan kulluk görevlerini yerine getirmede gereken özeni göstermemesi, ayrıca iyi işler yapmamasıdır. Yani inandığımız halde yapmamız gereken şeyleri hayatımızın dışına çıkarmak, unutmak, yok saymak, terk etmek gibi. Allah'ı inkâr edenlerin gaflette bulunması ise, kendini yaratana kabul etmemesi, hayatı sadece bu dünyadan ibaret sayması ve buna göre yaşaması, dünyada yaptığı iyilik ve kötülüklerden de sorumlu olduğunu düşünmemesi, peygamber ve ilâhî vahiy tarafından uyarıldığında da bunlara sırt çevirmesi ve kulak tıkamasıdır.

Dünya meşguliyeti, zaman zaman asıl var oluş nedenimiz olan kulluk görevimizi unutturabiliyor, hiç ölüm/hesap gelmeyecekmiş gibi büyük bir hırsla dünyaya bağlanabiliyoruz. İşte Allah Teâla Kur'an-ı Kerim'de bu ve buna benzer ayetlerle, bizlere kıyameti, ahiret/hesap gününü, mizanı, cennet ve cehennemi hatırlatarak, dikkatlerimizi çekmekte ve bizi gafletten kurtulmaya çağırmaktadır. Bizler her an Allah'ın gözetimi altında olduğumuzun farkında olup, yaptığımız şeylerden dolayı ahirette hesap vereceğimizi unutmadığımızda, hayatımıza daha bir çekidüzen verecek, daima dikkatli ve kontrollü yaşamaya, elimizden geldiğince iyilik yapıp, kötülüklerden uzaklaşmaya gayret edeceğiz. Bu durumda hem kendi nefsimize hem de diğer varlıklara karşı kötülük yapmaktan uzak duracağız. İbadetlerimizi yerine getirecek, görev ve sorumluluğumuzun bilincinde olacağız. Hayırlı insan olma yolunda yarışacağız. O zaman ailemize, akrabalarımıza, komşularımıza, çevremize ve hatta tüm insanlığa daha başka bir gözle bakacağız. Ayrıca ölüm ve ahiret kaygısıyla yaşadığımızda üzerimizdeki gaflet ve unutkanlık perdesinden sıyrılarak Rabbimizle yüzyüze olacağız. Kısaca sorumluluk sahibi bireyler olacağız.

⁴Enbiyâ, 21/1.

Her şeyi bu dünyadan ibaret görme anlayışı bize, Allah'ı, ölümü, hesabı kısacasorumluluğumuzu unutturacak ve gerçek görevimizi yapmaktan alıkoyacaktır. Oysaki Allah'ı unutan, yaratılış ve varlık amacından sapabilir. Bu nedenle ölümü, hesabı sıkça düşünerek, ahiret hazırlığımızı ihmal etmemeliyiz. Sevgili Peygamberimiz(s.a.s) de;

أَكْثَرُوا ذِكْرَ هَاذِمِ اللَّذَاتِ يَغْنَأْمُوتَ

“Lezzetleri yok eden ölümü çokça anın”⁵derkenbunu bize hatırlatıyor. Bu anlayışla yaşadığımızda hem dünyamız, hem de ahiretimizgüzel olacaktır. Hayatımızı anlamlı kılan, yaratıcımızla olan bağımızı kopartmamaktayattmaktadır.

Allah'ın çok büyük bir armağan ve lütf olarak ihsan ettiği hayatımız, bizler içinson derece anlamlı ve değerlidir. Ancak bunu anlamlı kılan şey, dünyanın ötesinetaşan bir amaç ve gayeye sahip olmak, yani ahirete inanmak ve bunun için hazırlıkyapmak, gaflette bulunmamaktır. Çünkü Allah'ın verdiği nimetlerle hayatımızı devamettiriyoruz. O'na kulluk borcumuzu yerine getirip şükür içinde bir hayat yaşamalıyız. Hesaba çekilmeden, davranışlarımızın muhasebesini kendi iç dünyamızdayapabilmeliyiz. Dünya ve ahiret birbirini izleyen iki gerçektir. Birini diğerine fedaetmek yerine, ikisini birlikte düşünmeli ve ona göre dengeli bir hayat yaşamalıyız. Çünkü bunlar birbirini tamamlayan unsurlardır. Burada ne ekersek, ahirette onubiçeceğiz. Buna göre ahiret, insanın sonsuz hayatı, dünya ise ahirete açılan kapıve ahiretin ekim yeri/yani tarlası, hangimizin daha güzel ve ahlaki davranışlardabulunacağımız bir sınav meydanıdır.

Netice olarak bu dünyada, zaman zaman karşılaştığımız ve çevremizde ortayaçıkan olumsuz şartlar, bazen de insanın kötü arzu ve ihtirasları, insanın basiretinibağlayabilmekte, iyilik ve kötülükleri görmesini önleyebilmektedir. Dolayısıyla Rabbimiz bizden, dünyanın geçici nimetlerine aldanmayıp ebedî olan ahiret hayatına yönelmemizi istemektedir. Amacımız, kendimizi dünyadan uzaklaştırmak değil, bilakisyaşarken Allah'a olan sorumluluğumuzun bilincinde bir hayat yaşamak ve hesapverme şuuruyla, imtihan meydanında olduğumuzu unutmamaktır. Zira yaşadığımızhayat, dinî ve ahlaki değerlerimize kayıtsız, ahirete, hesaba duyarsız bir şekildeharcandığında sıradan hâle gelir ve anlamsızlaşır. Kısaca hesap vermenin kaçınılmazbir gerçek olduğunu ifade eden bu ayet, bize, gaflet içinde olmamamız, ölümeve hesaba daima hazırlıklı bulunmamız gerektiğini ifade ediyor. Çünkü dünya hayatı, ahiret hayatının yanında çok kısa bir zaman dilimidir. İnansın veya inanmasın hiçbir canlının ölümden kurtulma imkânı olmadığına göre, ölüme hazırlıklı olmalı, hayatımızı imanla, ibadetle, güzel ahlaklageçirmeye çalışarak Rabbimizi razı etmeye çalışmalıyız. Tutan ellerimiz tutmaz, yürüyenayaklarımız yürümez olunca, nefeslerimiz tükenip dudaklarımız kapanıncaartık ahiret için yapabileceğimiz bir şey kalmaz. O halde amel defterimizi salih amellerle doldurmaya çalışmalı ve hesaba çekilmeden önce nefsimizi hesaba çekmeliyiz.

⁵Tirmizî, Zühd, 4.